

System nieodpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego w Polsce

Idea oraz przedstawienie rozwiązań
modelowych

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Partnerzy projektu

Departament Pożytku
Publicznego Ministerstwa
Pracy i Polityki Społecznej

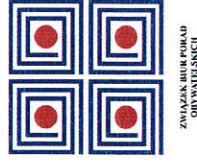
Instytut Prawa i
Społeczeństwa

Instytut Spraw
Publicznych

Fundacja Uniwersyteckich
Poradni Prawnych

Związek Biur Porad
Obywatelskich

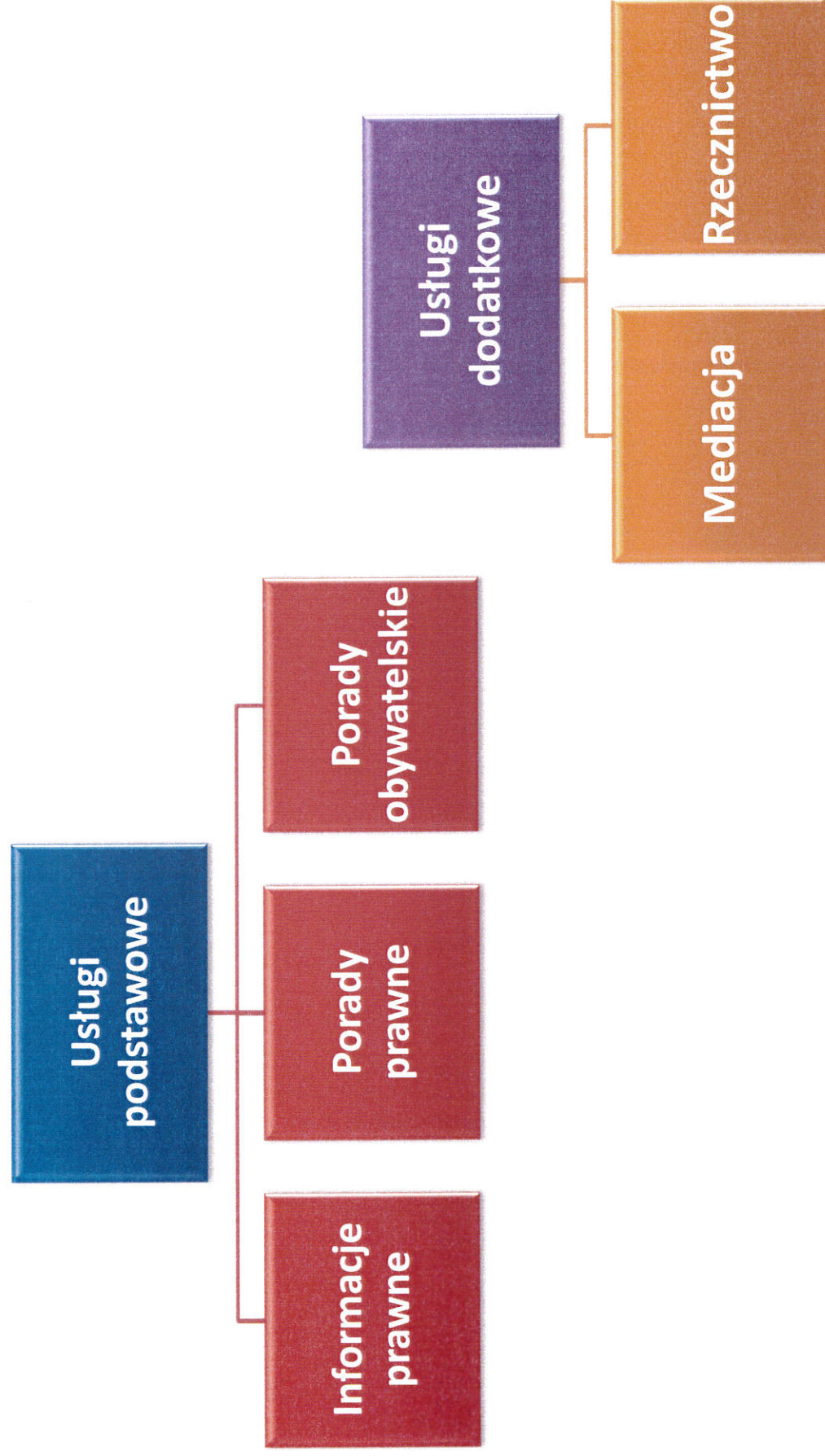
Etapy projektu

Czym jest poradnictwo prawne i obywatelskie?

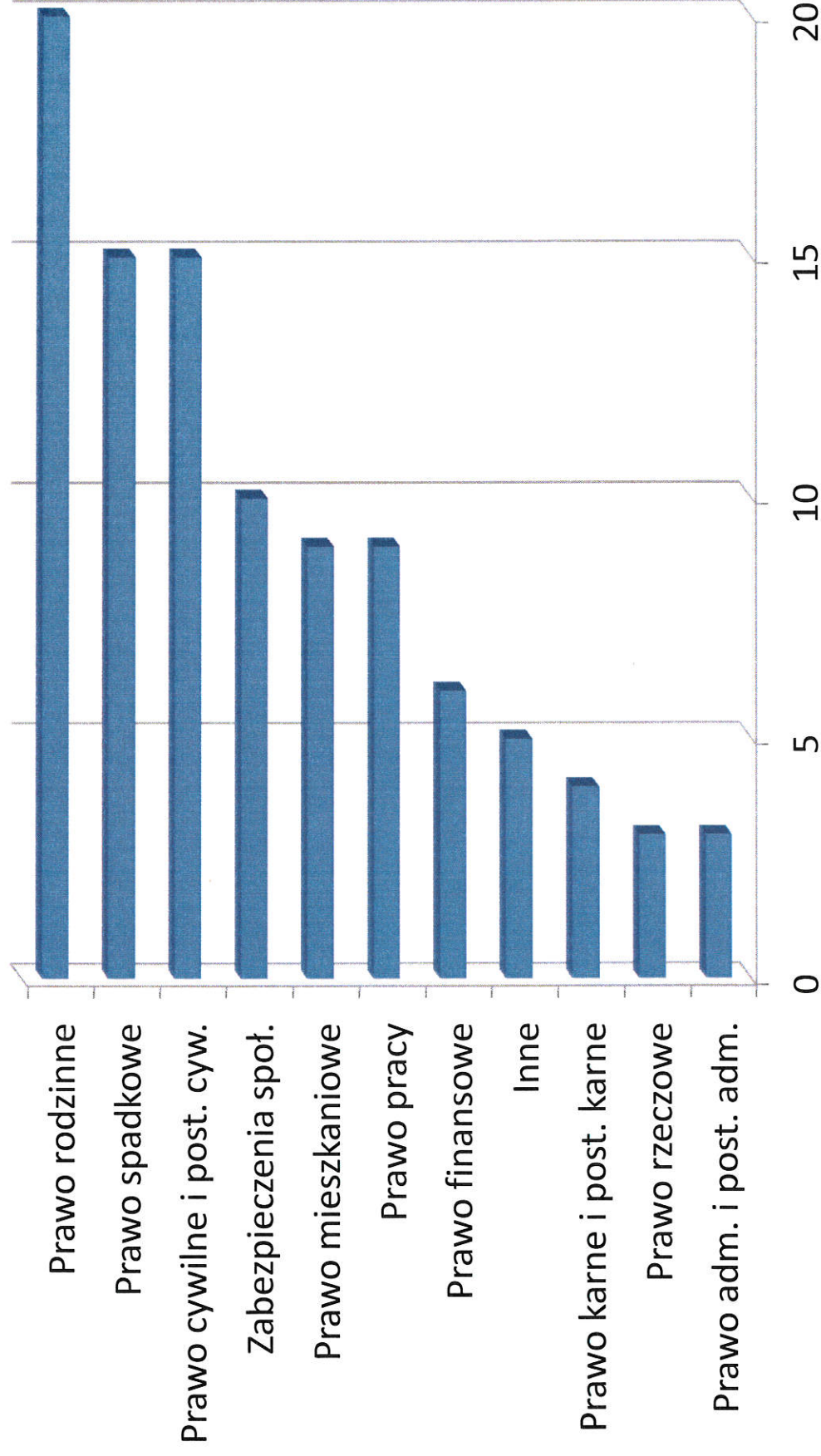
Rodzaj usług adresowanych do różnych podmiotów (przede wszystkim osób fizycznych) doświadczających problemów życiowych i prawnych, świadczonych w celu wzmocnienia ich podmiotowości oraz po to, by ich sprawy toczyły się sprawiedliwie.

Jakie usługi obejmuje poradnictwo prawne i obywatelskie?

Szacowany popyt na pomoc prawną

(podział na dziedziny prawa w %)

Zapotrzebowanie

Instytut Spraw Publicznych przeprowadził badania z których wynika, że ok. 23 % dorosłych Polaków poszukuje pomocy w rozwiązaniu problemów prawnych. Spośród ok. 38,5 mln Polaków, 31,2 mln to osoby powyżej 18 roku życia. 23 % z tej liczby to 7,2 mln osób. Z badań wynika, że ok. 60% z tej liczby znalazło rozwiązanie dzięki instytucjom publicznym, które nie będą uczestniczyły w systemie. Zatem pozostałe 40% to potencjalni beneficjenci systemu, co pozwala na oszacowanie liczby osób mogących z niego korzystać już w pierwszym roku działalności na około:

3 miliony

Propozycje rozwiązań modelowych systemu bezpłatnego poradnictwa w Polsce

- Koncepcja I- Instytut Prawa i Społeczeństwa,
Fundacja Uniwersyteckich Poradni Prawnych
- Koncepcja II- Związek Biur Porad
Obywatelskich
- Koncepcja III- Instytut Spraw Publicznych

Elementy składowe rozwiązań modelowych

Beneficjenci

Organizacja
systemu

Ustugodawcy

Monitoring i
ewaluacja

Koncepcja I (INPRIS i FUPP)

- **Dostęp beneficjentów możliwy po łąnym spełnieniu kryteriów:**
 - kryterium podmiotowe (dochodowe)- dochód członka gospodarstwa domowego jest niższy niż określony w modelu
 - kryterium przedmiotowe- problem prawny zalicza się do problemów zakwalifikowanych do finansowanego poradnictwa)
- **Założenie elastyczności kryteriów dostępu w zależności od zapotrzebowania potencjalnych beneficjentów i możliwości państwa**
- **Organizacja systemu**
 - system zbudowany w oparciu o samorząd lokalny na szczeblu powiatowym
 - utworzenie Rady Pomocy Prawnej o silnych i szerokich kompetencjach

Koncepcja I (INPRIS i FUPP)

- **Usługodawcy (certyfikowani przez Radę Pomocy Prawnej)**
 - organizacje pozarządowe, uniwersyteckie poradnie prawne, kancelarie prawne oraz przedsiębiorstwa doradztwa prawnego
 - instytucje publiczne pełnią rolę wspierającą
 - porad powinny udzielać osoby z wykształceniem prawniczym jak również osoby bez takiego wykształcenia ale mające duże doświadczenie w określonej dziedzinie
- **Monitoring i ewaluacja**
 - nadzór sprawuje Rada Pomocy Prawnej
 - wszechstronne i systematyczne badania pozwalające znaleźć bariery w dostępie do prawa, szacowania popytu na świadczenie usług oraz oceny ich jakości merytorycznej

Koncepcja II (ZBPO)

- **Powszechny dostęp do poradnictwa prawnego bez żadnych ograniczeń**

-możliwe jednak alternatywne rozwiązanie- dostęp do informacji prawnej powszechny ale dostęp do poradnictwo ograniczony ze względu na kategorię spraw- alternatywa byłaby podyktowana obniżeniem kosztów funkcjonowania systemu

- **Za system odpowiedzialny Minister Pracy i Polityki Społecznej**

-wspierany przez Radę Pomocy Prawnej i Obywatelskiej stanowiącą ciało opiniodawczo- konsultacyjne. Byłaby złożona z przedstawicieli organizacji pozarządowych, samorządu, administracji publicznej i ekspertów.

Koncepcja II (ZBPO)

- **Usługodawcy to przede wszystkim sieć organizacji pozarządowych**
 - byłby to ich podstawowy obszar działalności lub dodatkowy
 - w uzasadnionych przypadkach za poradnictwo mogą być odpowiedzialne powiatowe centra pomocy rodzinie oraz ośrodki pomocy społecznej
 - z sytemu wykluczone wszystkie organizacje komercyjne
- **Za monitoring i ewaluację odpowiedzialne Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej**
 - Informacje zebrane w toku procesu monitorowania systemu byłyby brane pod uwagę przy tworzeniu aktów prawnych, wypracowywaniu polityk i strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz tworzeniu rekomendacji dla zmian systemowych

Koncepcja III (ISP)

- **Powszechny dostęp do poradnictwa prawnego**
 - dla osób powyżej 18 roku życia oraz dla dzieci i młodzieży powyżej 13 roku życia w obecności prawnego opiekuna
 - usługi dodatkowe takie jak rzecznictwo czy mediacja, wymagają spełnienia dodatkowych kryteriów
- **System nadzorowany przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej**
 - powołanie Rady Poradnictwa Prawnego i Obywatelskiego będącego ciałem opiniodawczo- kontrolnym
 - powołanie Agencji Poradnictwa Prawnego i Obywatelskiego odpowiadającej za podział środków z dotacji celowych, wsparcie organizacyjne i szkoleniowo- doradcze podmiotów włączonych do systemu

Koncepcja III (ISP)

- **Usługodawcami podmioty publiczne jak i niepubliczne**
 - w przypadku podmiotów publicznych np. ośrodki pomocy społecznej, PIP, ZUS, powiatowi rzecznicy konsumentów. Świadczenie usług wynikałoby z dotychczas obowiązujących regulacji prawnych
 - podmioty niepubliczne np. organizacje pozarządowe, studenckie poradnie prawne, prywatne kancelarie prawne. Usługi byłyby zakontraktowane w ramach systemu.
- **Monitoring**
 - z punktu widzenia całego systemu- Rada Poradnictwa Prawnego i Obywatelskiego
 - z punktu widzenia poszczególnych usługodawców- Agencja Poradnictwa Prawnego i Obywatelskiego

Standardy poradnictwa

Standardy to spisany katalog konkretnych zasad prowadzenia poradnictwa prawnego i obywatelskiego w zakresie: usług (formy, zasady obsługi klienta, kontrola jakości itp.), osób świadczących porady (wykształcenie, przygotowanie, doświadczenie), oraz podmiotów je organizujących (zarządzanie, lokale, sprzęt itd.), a następnie ich kontroli i oceny.

Standardy poradnictwa

Usługi

- nieodpłatność
- dostępność
- rzetelność
- jakość
- poufność
- samodzielność Klienta
- informacja o udzielanej pomocy
- zgłaszanie skarg i uwag
- forma świadczenia usług
- unikanie konfliktów interesów

Osoby świadczące

- odpowiedni poziom merytoryczny
- przeszkolenie do pracy z Klientem
- w przypadku studentów i osób niedoświadczonych nadzór merytoryczny
- udział wolontariuszy
- stałe podnoszenie kwalifikacji

Organizacja podmiotu świadczącego

- odpowiednie zapisy statutowe
- minimum 2-letnie doświadczenie w zakresie poradnictwa
- odpowiedni lokal
- środki techniczne oraz środki komunikacji
- oprogramowanie
- prawnicze i dostęp do internetu
- obsługa administracyjna
- odpowiednie przechowywanie akt

Metody udzielania porad prawnych i obywatelskich

Osobiście: w punktach porad oraz mobilnie

Pisemnie

Telefonicznie

Listownie

Drogą elektroniczną (e-mail, poradniki internetowe)

Papierowe broszury informacyjne

Wykorzystanie nowoczesnych technologii

Strony internetowe

Telekonferencje

Bazy wzorów pism

Elektroniczne składanie dokumentów

Serwisy społecznościowe

Wpływ na politykę społeczną i wymiar sprawiedliwości

- Bardziej intensywna i bardziej skuteczna realizacja zadań z zakresu polityki społecznej w wybranych obszarach (polityka prorodzinna, przeciwdziałanie przemocy, polityka rynku pracy itp.)
- Bezpośrednia sygnalizacja konkretnych problemów społecznych i stopnia ich intensyfikacji
- Bardziej racjonalne korzystanie z drogi sądowej dzięki możliwości uprzedniej konsultacji przed skierowaniem sprawy do sądu

Argumenty za oparciem systemu na szczeblu powiatowym

- Nierównomierne rozmieszczenie podmiotów prywatnych mogących świadczyć poradnictwo (w skali kraju)
- Istnienie instytucji publicznych, których ustawowym obowiązkiem jest świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej
- Bliskość usług dla obywateli, a także znajomość regionalnej specyfiki
- Mniejsza niż w gminie liczba zadań publicznych świadczonych przez władze powiatu co może ograniczyć możliwość wystąpienia konfliktu interesów

Podsumowanie- korzyści

Ograniczenie kosztów
funkcjonowania
administracji i
wymiaru
sprawiedliwości

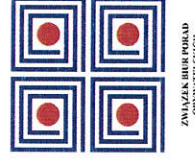
Poszerzenie wiedzy
oraz świadomości
społecznej i
obywatelskiej

Usprawnienie i
uporządkowanie
funkcjonowania
instytucji publicznych

Zwiększenie poziomu
dostępności wymiaru
sprawiedliwości

Ujednolicenie
dotychczas
rozproszonego
systemu

Dziękuję za uwagę

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego